

JAK ZAJISTIT PÉČI O HORSKÉ LOUKY V PRAXI?

STANISLAV BŘEZINA, TOMÁŠ JANATA,
MICHAEL HOŠEK, ANDREA SVOBODOVÁ

HORSKÉ LOUKY V KRKONOŠÍCH MAJÍ PROBLÉM, O KTERÉM VÍME JIŽ DLOUHOU DOBU. JEJICH EXISTENCE BYLA PO DLOUHÁ STALETÍ ZAJIŠTĚNA PROSTOROVĚ RŮZNORODÝM A FLEXIBILNÍM HOSPODAŘENÍM. HOSPODÁŘI VŠAK LOUKY OPUSTILI. DOKÁŽEME JE NAHRADIT?

Mgr. STANISLAV BŘEZINA, Ph.D.
botanik na Správě KRNP, řeší agendu
spojenou s Naturou 2000

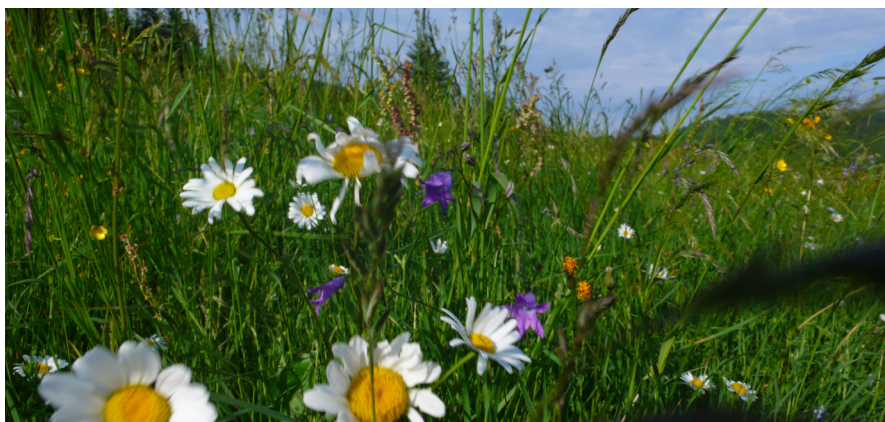
Ing. TOMÁŠ JANATA
na Správě KRNP organizuje obecný
i speciální management lučních biotopů
a botanických lokalit

Ing. MICHAEL HOŠEK
viz str. 9

Mgr. ANDREA SVOBODOVÁ
odborný pracovník pro zemědělství
a krajinotvorné programy na Správě
KRNP

Výchozím cílem současné ochrany přírody je zachování či posílení druhové rozmanitosti. Totožný cíl má logicky i ochranný management druhově bohatých lučních porostů. Teoretický návod k jeho dosažení je mezi ochranáři dobře známý: hospodařit v časové i prostorové mozaice s uplatňováním co nejrozmanitějších způsobů obhospodařování. Při praktickém prosazování takového přístupu

porostů jako základního předpokladu zachování či zlepšení jejich druhové rozmanitosti. Akci pořádala Správa KRNP v rámci projektu LIFE CORCONTICA, zaměřeného na udržení a zlepšení stavu lučních enkláv v Krkonošském národním parku. Workshop hostil více než 50 účastníků, ve všech případech profesně spjatých s péčí o louky. Významným přínosem byly nejen jejich zkušenosti, ale zároveň i různé

Louky v okolí Bolkova. Foto Stanislav Březina

jsme však velice často postaveni před řadou překážek. A není tím myšlen jen přetrvávající trend opouštění nerentabilních druhově bohatých pozemků, ale například i nastavení zemědělských dotací nebo čerpání finančních prostředků z často administrativně složitě dostupných fondů.

LOUKY V NADĚJI ANEB OD TEORIE K PRAXI

Základní myšlenkou workshopu **Louky v naději**, pořádaného ve dnech 9.–10. 10. 2014 v Krkonoších, bylo napomoci přechodu od jednoduché teorie k úspěšné praxi. Primárním cílem workshopu bylo nalezení praktického návodu k zajištění různorodého managementu travních

pohled na problém z důvodu příslušnosti k různým resortům a zájmovým skupinám: Ministerstvu životního prostředí, Ministerstvu zemědělství, Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI), vlastníkům či nájemcům obhospodařovaných lučních pozemků, akademické sféře a v neposlední řadě nevládním neziskovým organizacím. Tematické zaměření workshopu bylo rozděleno na tři základní diskusní okruhy s následujícími průřezovými otázkami:

- 1) Cíle – je „co nejvyšší biodiverzita“ vhodným cílem vedoucím k dostatečně různorodé péči?
- 2) Plánování – co jsou v praxi největší problémy při plánování komplexních managementových opatření?

3) Zdroje – je objem, zacílení a způsob administrace finančních prostředků, určených na péči o luční porosty, vyhovující k dosažení vhodné péče?

VÝSTUPY DISKUSÍ

Důležitým obecným poznatkem z workshopu je stále překvapující nedostatečná míra sdílení důležitých informací a spolupráce nejen mezi resorty životního prostředí a zemědělství, ale i uvnitř resortu MŽP. Na setkání zazněly pro mnoho účastníků „nové“ informace, které jim při jejich práci mohly prospět již delší dobu, ale nebyly k dispozici právě díky nedostatečné míře komunikace. To je základní problém, dlouhodobě ztěžující efektivní péči

Obecný cíl orientovaný na co možná nejvyšší biodiverzitu nevede k dosažení dostatečně různorodé péče o luční porosty.

o přírodní hodnoty ČR, louky nevyjímaje. V sekci věnované cílům se diskutující shodli, že obecný cíl orientovaný na co možná nejvyšší biodiverzitu nevede k dosažení dostatečně různorodé péče o luční porosty. Pro úspěšný management je totiž důležité stanovovat srozumitelné a jasně uchopitelné cíle, jejichž naplňování je možno nezávisle kontrolovat. Tato kritéria rozhodně nespĺňují vágní formulace zaměřené na obecnou, blíže nespécifikovanou biodiverzitu. Doporučením je proto stanovit cíle na zachování či zlepšení kvality konkrétních, jasně definovaných biotopů nebo stavu populací konkrétních významných druhů rostlin/živočichů. Stanovení různých cílů pro různé lokality přispěje k diverzifikaci péče i na úrovni krajiny. Mozaiku na jemnější prostorové úrovni, např. v rámci jedné obhospodařované luční enklávy, je pak nutné podpořit aplikací dobře známých obecných opatření (ponechávání neposečených pásů apod.). Ta by měla být ale prováděna jen potud, pokud nebudou v rozporu s dosažením hlavních cílů pro danou enklávu.

Z výstupů sekce věnované plánování vyplývá, že jednou z příčin potíží při plánování komplexního managementu může být nezažitá struktura samotného plánování. Tato sekce proto zavdala podnět k rozpracování a kodifikaci základního schématu procesu plánování managementu např. v následující struktuře: a) analýza proč

plánovat, b) výběr priorit, c) praktická opatření – volba způsobu jak dosáhnout výsledku, d) odborná diskuse/ponentura, e) zavedení plánu do praxe, f) vyhodnocení fungování plánu (příp. modifikace). Jako nejdůležitější podmínky pro úspěšné dosažení výše uvedeného procesu byly jmenovány: komunikační schopnosti pracovníků odpovědných za plánování péče, snadný přístup k informacím a schopnost je zpracovat, pravidelná komunikace (výměny názorů se specialisty) a vzdělávání.

Diskutující v sekci plánování dále zdůraznili, že k prosazení dostatečně komplexního způsobu péče je nutný kvalitní vztah se zhotovitelem ochrannářských opatření. Každý

pomohla zejména snadná kombinovatelnost plateb dotací Ministerstva zemědělství a programů z Ministerstva životního prostředí. Hlavní management na travních porostech, jako například pastva či seč, je možno plošně platit z agroenvironmentálních programů. Z vedlejších zdrojů pak může být připláceno za speciální opatření, která agroenvironmentální programy nepokrývají. Tato cesta však znamená vytvoření jasné metodiky pro možnost kombinace jednotlivých programů a titulů Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zemědělství. A protože nás v roce 2015 čeká rozjezd nového Programu rozvoje venkova, budeme na této věci pracovat. Zároveň je nutné v rámci možností

Pastva na Studničních Boudách. Foto Stanislav Březina

vztah je zapotřebí kultivovat a rozvíjet. Pro jeho dobré fungování je vhodné přihlížet k tomu, aby nastavená pravidla byla jasná, pochopitelná, jednoduchá a přiměřená odbornosti obou stran. Po zažití pravidel, získání vzájemné důvěry, a tedy pozitivní vzájemné zkušenosti, je možné při stanovování způsobů péče postupovat od podrobně vymezených pravidel směrem k jejich zestručnění, tzn. přenechání více odpovědnosti za dosažení ochrannářského cíle na zhotoviteli. Průběžná kvalitní komunikace v průběhu celého procesu plánování a realizace je však i u dobře založených vztahů nezbytným předpokladem úspěchu. Nastíněné budování vztahů se zhotoviteli vyžaduje značné časové kapacity, se kterými je nutné v procesu plánování počítat. V některých případech je nedostatek časových kapacit větší překážkou realizace než nedostatek financí. Za úvahu proto stojí vytvoření podmínek pro rozšíření institutu externích poradců.

Diskutující v sekci věnované zdrojům doporučili, že diverzifikaci lučního managementu by ve střednědobém horizontu

mezirezortně spolupracovat na novém nařízení vlády k agroenvironmentálně klimatickým opatřením tak, aby ochrana přírody měla možnost vstoupit formou výjimek a souhlasů do podmínek jednotlivých titulů. V dlouhodobějším horizontu by péči o luční biotopy velice pomohlo zavedení systému bonusů pro hospodáře

Jednou z příčin potíží při plánování komplexního managementu může být nezažitá struktura samotného plánování.

za zlepšení stavu biotopu (tedy systému, který již v některých evropských zemích funguje).

Více informací o průběhu workshopu a rozšířené závěry naleznete [na webových stránkách projektu LIFE CORCONTICA](#). Workshopové prezentace lze vyžádat na adrese hlavního organizátora workshopu Tomáše Janaty (tjanata@krnap.cz). Doufáme, že uvedená shrnutí a návrhy pomohou zlepšení situace v praxi.